

DOI: 10.26693/jmbs06.02.277

УДК 796.05[796.8:796.03

Задорожна О. Р.

КОНЦЕПЦІЯ ТАКТИКИ У СУЧАСНИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ СПОРТИВНИХ ЄДИНОБОРСТВАХ

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського,
Україна

ozadorozhna@ukr.net

Стаття присвячена теоретико-методологічному обґрунтуванню тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах. Актуальність роботи зумовлена потребами системи підготовки спортсменів й обов'язковістю практики організації і проведення спеціалізованої діяльності для досягнення результату в конкретних конфліктних ситуаціях з урахуванням сучасних тенденцій розвитку олімпійських спортивних єдиноборств.

Мета дослідження – теоретико-методологічне обґрунтування тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах.

Методи: теоретичний аналіз та узагальнення, вивчення документальних матеріалів, соціологічні методи опитування (експертне оцінювання), констатувальний педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Результати. Тактику у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах слід розглядати як систему, яка охоплює теорію і практику організації і проведення спеціальної діяльності суб'єктів персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів, головною метою якої є досягнення спортивного результату шляхом використання різноманітних схем та засобів відповідно до певних правил, притаманних для конкретного виду спорту, та актуальних умов зовнішнього середовища. Плацдармом, або найважливішою вихідною позицією, яка диктує характер спеціальної діяльності (тактики) є сучасні тенденції розвитку олімпійських спортивних єдиноборств.

Висновки. Концепція тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах є системою поглядів на неї як на багаторівневе та багатомірне явище, яке існує у кількох площинах – змагальної та позазмагальної діяльності. Рівнями реалізації тактики є такі: тактичної взаємодії (під час виконання технічного прийому); поєдинку; командної зустрічі; турніру та його стадій; системи змагань – упродовж сезону, олімпійського циклу та їхньої сукупності. На кожному з семи рівнів рівні тактика реалізується за такими напрямками: сприйняття оточення та пошук інформації, необхідної для розуміння ситуації, аналіз отриманої інформації та її співставлення з попереднім досвідом та метою, вибір та прийняття рішення, втілення рішення у відповідних діях та їхня оцінка.

Ключові слова: спортсмени, теорія, тактична підготовка, багаторічна підготовка.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до тем плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури ім. І. Боберського «Теоретико-методичні основи управління тренувальним процесом та змагальною діяльністю в олімпійському, професійному та адаптивному спорті» (№ державної реєстрації 0116U003167), та «Теоретико-методологічні основи тактики у спорті» (№ державної реєстрації 0121U100634).

Вступ. Тактика є одним з базових термінів, покладених в основу управління змагальною діяльністю спортсменів [1]. Теоретичні основи тактики були закладені у 60-70-х рр. минулого століття у працях зі спортивної боротьби, фехтування та боксу [2]. Попри широке представлення проблем тактики й тактичної підготовки у науково-методичній літературі, більшість сучасних досліджень зі спортивних єдиноборств мають методичне спрямування та не містять її обґрунтування як цілісної системи [3-7]. Однією з причин цього є те, що для усвідомлення суті тактики, стратегії та дотичних до них дефініцій у спорті загалом та у спортивних єдиноборствах зокрема використовують різні теорії: війни, конфлікту, предметно-перетворювальну, або теорію індивідуальної діяльності, інформації [1, 2]. Якщо центральна частина цих теорій (ядро) є незмінною та актуальною донині, то периферична (ідеї, факти, судження, гіпотези, альтернативні підходи) потребує переосмислення з урахуванням сучасних тенденцій розвитку спорту загалом та олімпійських спортивних єдиноборств зокрема. Серед цих тенденцій такі: ускладнення кваліфікаційних критеріїв, встановлених міжнародними спортивними федераціями (МСФ) для здобуття олімпійських ліцензій; зміни у структурі та змісті систем змагань; розширення міжнародних та національних календарів змагань; зростання конкуренції на міжнародній арені й на рівні національних збірних команд; оновлення правил змагань; трансформація структури та змісту змагальної діяльності спортсменів [8-10].

Вище наведене актуалізує науково-прикладну проблему обґрунтування концепції тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах, що зумовлена потребами системи підготовки спортсменів й обов'язковістю практики організації і проведення спеціалізованої діяльності для досягнення результату в конкретних конфліктних ситуаціях, та відсутністю об'єктивних підстав цього процесу, зокрема системи наукових знань про закономірності, функції, принципи, рівні та площини реалізації, нормування поведінкової діяльності, визначених взаємозв'язків ланок цілісного процесу в умовах впливу чинників еволюції та сучасного стану олімпійських спортивних єдиноборств.

Мета дослідження – теоретико-методологічне обґрунтування тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах.

Матеріал та методи дослідження. Теоретичний аналіз, узагальнення і систематизацію даних наукової та методичної літератури, інформаційної мережі Інтернет, порівняння, абстрагування, дедукцію, індукцію використано для узагальнення підходів до інтерпретації основних термінів, пов'язаних з реалізацією тактики у системі підготовки спортсменів. Аналіз документальних матеріалів – для визначення тенденцій розвитку сучасних олімпійських спортивних єдиноборств, а також структури та змісту діяльності суб'єктів персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів щодо реалізації тактики. Експертне

оцінювання – для узагальнення практичного досвіду реалізації тактичної підготовки на різних етапах багаторічного удосконалення спортсменів у сучасних олімпійських єдиноборствах. Констатувальний педагогічний експеримент – для виявлення особливостей тактики участі провідних спортсменів світу у системах змагань із сучасних олімпійських спортивних єдиноборств. Методи математичної статистики – для аналізування емпіричних даних на різних етапах дослідження. Результати, отримані на усіх етапах дослідження, висвітлено у наших попередніх публікаціях [8-10].

Результати дослідження. Вважаємо, тактику у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах слід розглядати як систему, яка охоплює теорію і практику організації і проведення спеціальної діяльності суб'єктів персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів, головною метою якої є досягнення спортивного результату шляхом використання різноманітних схем та засобів відповідно до певних правил, притаманних для конкретного виду спорту, та актуальних умов зовнішнього середовища. Останні є плацдармом, або найважливішою вихідною позицією, яка диктує характер спеціальної діяльності (тактики) на різних рівнях: тактичної взаємодії (під час виконання технічного прийому); поєдинку; командної зустрічі; турніру та його стадій; системи змагань – упродовж сезону, олімпійського циклу та їхньої сукупності (рис. 1).

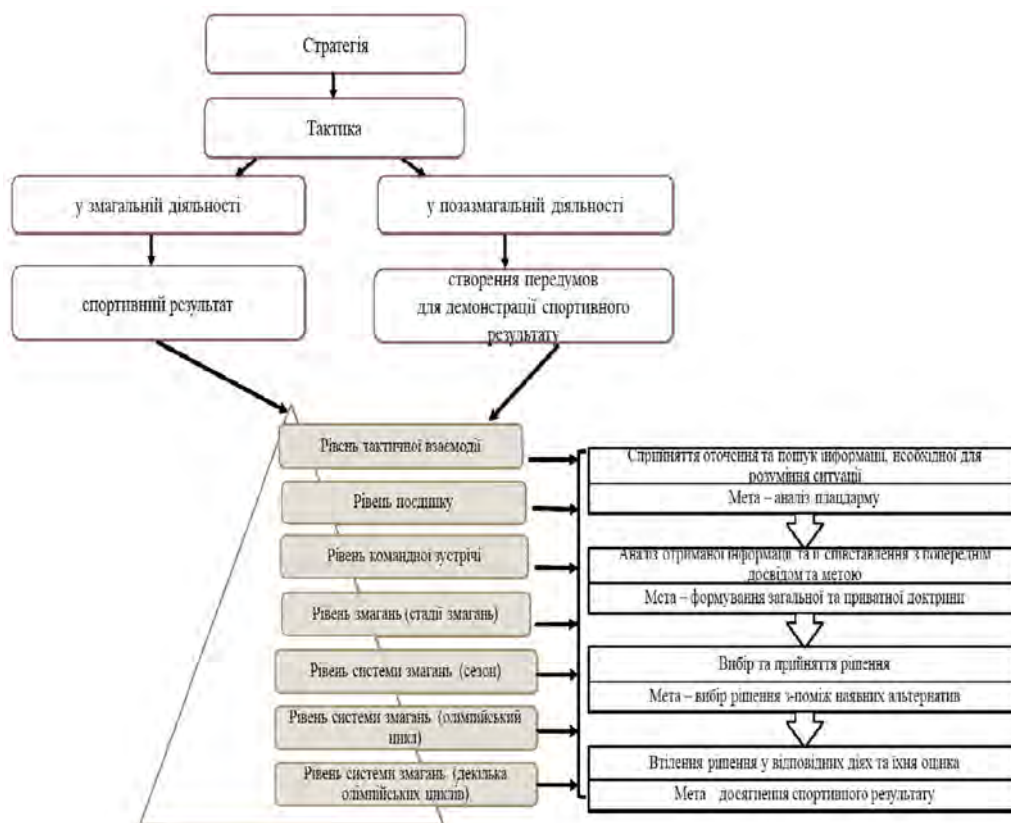

Рис. 1. Тактика у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах

Відповідно до цього, виявленими закономірностями тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах слід визначити такі:

1. Багатовимірність тактики. Тактика є не лише інструментом чи продуктом специфічної діяльності суб'єктів персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів. Вона існує у площині змагальної діяльності та поза нею. Ряд рішень, від яких залежить спортивний результат, приймаються тренерами, спортивними функціонерами та спортсменами поза межами змагальної діяльності.
2. Взаємодія суб'єктів персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів щодо реалізації тактики на різних рівнях у сучасних олімпійських єдиноборствах. Тактика є різновидом діяльності суб'єктів, від яких прямо або опосередковано залежить спортивний результат. Якісна взаємодія усіх суб'єктів дозволяє реалізувати тактику на різних рівнях та продемонструвати спортивний результат запланованої якості. При цьому спортсмен і тренер впливають на цей результат прямо, а інші суб'єкти – опосередковано.
3. Модифікація (трансформація) тактики й тактичної підготовки відповідно до актуального плацдарму. Урахування усіх чинників, які можуть вплинути на перебіг змагальної та позазмагальної діяльності, є основою формування плацдарму як найважливішої вихідної позиції.
4. Поступове зростання значущості тактики й тактичної підготовки у багаторічній підготовці спортсменів. Тактична підготовка спортсменів передбачає поступове розширення та ускладнення кола завдань, які висувуються перед спортсменами на кожному етапі багаторічного удосконалення.
5. Етапність формування тактичної підготовленості спортсменів. На кожному етапі багаторічної підготовки спортсменів передбачено формування тих чи інших знань, вмінь та навичок, які дозволять спортсменові максимально реалізувати власний потенціал відповідно до завдань конкретного етапу підготовки, визначених у фундаментальних джерелах з теорії спорту [1].
6. Варіативність тактичного удосконалення у багаторічній підготовці спортсменів. Ця закономірність передбачає зміну пріоритетності реалізаційних положень тактичної підготовки на різних етапах багаторічного удосконалення.

Під час пошуку наукової інформації та розробки принципів тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах ми спиралися на загальнодидактичні та специфічні принципи в області теорії і методики підготовки спортсменів [1], а також принципи тактичної підготовки як системи формування тактичних знань і умінь фехтувальників [2]. Окрім наведених, у межах авторської концепції

тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах обґрунтовано такі: специфікації тактики у різновидах спортивних єдиноборств, єдності тактичної підготовленості суб'єктів персоніфікованої підсистеми системи підготовки; багаторівневості; поступовості; пріоритетності компонентів тактики на різних рівнях її реалізації.

Аналіз особливостей системи підготовки спортсменів у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах та інтерпретація з урахуванням сучасних тенденцій їхнього розвитку дали змогу виокремити такі функції тактики: формувальну, або перетворювальну, диференціювальну (можливість вибору), оцінювальну, інтегративну, пізнавальну, самореалізуючу, комунікативну, класифікаторну, цілепокладання.

Реалізаторами тактики на різних рівнях є різні суб'єкти персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів. На рівні тактичної взаємодії головним реалізатором тактики є спортсмен, від успішності дій якого залежить кінцевий результат (для рівня тактичної взаємодії таким результатом є виконання тактичної дії відповідно до тактичного задуму). Втручання тренера є опосередкованим та має вигляд підказок до, під час та після поєдинку (якщо це не суперечить правилам змагань). На рівні поєдинку втручання тренера є більш вагомим, тому його функція як реалізатора тактичного задуму збільшується. Водночас головним реалізатором все ще залишається спортсмен. Перед поединком тренер та спортсмен можуть аналізувати поточну ситуацію (значущість поєдинку, особливості підготовленості суперника, характер суддівства тощо), формувати тактичний план, оцінювати ефективність тактичних дій, виконаних у попередніх поєдинках, та коригувати їх. Певною мірою до цього процесу можуть долучатися інші суб'єкти персоніфікованої підсистеми – спортсмени (учасники стартового складу команди, заявленого на конкретний турнір), та офіційні представники команди, проте їхня роль обмежується втручанням, що не суперечить правилам змагань (відповідно, це втручання має опосередкований вплив на результат поєдинку).

На рівні змагань (стадії змагань) внесок офіційних представників команди у спортивний результат зростає, однак головним реалізатором залишається спортсмен. Своєчасність подання заявок під час турніру, визначення послідовності виступу спортсменів у командних змаганнях, звернення до арбітра, призначеного для суддівства конкретного поєдинку, та/або Головної суддівської колегії для вирішення питань технічного характеру, подання протестів забезпечується уповноваженими особами відповідно до правил змагань. Наприклад, згідно з правилами проведення змагань

з фехтування [8, 9], під час командних змагань тільки капітан команди має право звертатися до судді та/або Головної суддівської колегії для вирішення з ними питань технічного характеру та подання протестів. Упродовж туру прямого вибування тренерам, медичному та технічному персоналу, та представникам команд не дозволяється залишатися біля своїх фехтувальників. Тренерам дозволено знаходитись у зоні проведення змагань у місці, спеціально відведеному організаторами. У кожних змаганнях учасники однієї федерації очолюються керівником делегації (учасником або іншою особою), відповідальним перед Головною суддівською колегією та організаційним комітетом за дисципліну, поведінку та дотримання спортивної етики спортсменами своєї делегації.

На рівні системи змагань перелік осіб, які можуть вплинути на спортивний результат, є ширшим. Більшість рішень щодо участі у системі змагань приймає не лише особистий тренер спортсмена, а й інші уповноважені особи, наприклад, тренерська нарада, до якої входять головний тренер, державний тренер, старший тренер з виду змагань (або спортивної дисципліни), представник виконкому національної спортивної федерації, лікар (якщо потрібно) та особисті тренери спортсменів, які посідають найвищі місця в офіційному національному рейтингу та претендують на місце у команді. Враховуючи специфіку олімпійських спортивних єдиноборств, сюди ж можна включити представників НОКів, які затверджують стартовий склад національної збірної команди для участі в Іграх Олімпіади на підставі пропозицій, висунутих відповідними національними спортивними федераціями з видів спорту (НСФ у тому числі приймають рішення щодо використання здобутої олімпійської ліцензії чи відмови від неї). Представники національних спортивних федерацій формують критерії відбору до складу національних збірних команд з відповідних видів спорту, які можуть брати участь у змаганнях різного рівня (у тому числі у відбіркових турнірах, на яких розігрують олімпійські ліцензії) [8-10].

На кожному рівні тактика реалізується за такими напрямками: сприйняття оточення та пошук інформації, необхідної для розуміння ситуації (проміжна мета – аналіз плацдарму); аналіз отриманої інформації та її співставлення з попереднім досвідом та метою (проміжна мета – формування загальної та приватної доктрин); вибір та прийняття рішення (проміжна мета – вибір рішення з-поміж наявних альтернатив); втілення рішення у відповідних діях та їхня оцінка (кінцева мета – досягнення спортивного результату запланованої якості). Для реалізації тактики суб'єкти персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів можуть

використовувати різноманітний інструментарій: тактичні дії, тактичні моделі, манери ведення поєдинку, індивідуальні стилі змагальної діяльності, тактичні схеми, види та форми тактики, варіанти тактики участі у системі змагань та вибору вагової категорії.

Обговорення отриманих результатів. Концепція тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах є системою поглядів на неї не лише як на інструмент або результат специфічної діяльності суб'єктів персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів (в першу чергу, тренера і спортсмена), а й на багаторівневе та багатовимірне явище, яке існує у кількох площинах – змагальної та позазмагальної діяльності. Головне призначення концепції полягає в інтеграції потужного масиву емпіричних та теоретичних знань, поясненні феномену тактики як багаторівневого явища, пошуку принципів та закономірностей її існування, переосмислення її значущості для спортивної діяльності різних суб'єктів, не обмежуючись такими суб'єктами персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів як тренер та спортсмен.

Методологія дослідження ґрунтувалася на фундаментальних положеннях системи спортивного тренування; теорії змагальної діяльності спортсменів; загальній методології наукового дослідження; теорії системного підходу до педагогічної діяльності; закономірностях теорії і методики підготовки спортсменів у спортивних єдиноборствах; теорії конфлікту та конфліктної взаємодії у спортивній діяльності; теорії діяльності; теорії прийняття рішень; положеннях системи структурно-змістового формування тактичного мислення фехтувальників; на загальних основах управління та контролю підготовки спортсменів [1, 2, 11-14]. Аналіз та узагальнення результатів дослідження, зіставлення їх із наявною науковою інформацією дали нам змогу стверджувати про отримання наукових даних трьох рівнів новизни: ті які набули подальшого розвитку, удосконалили існуючі та нові наукові дані.

Набули подальшого розвитку відомості щодо важливості тактики вибору вагової категорії як компоненту тактики участі спортсменів у системі змагань у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах [7]; спрямованості тактики й тактичної підготовки спортсменів на досягнення високих спортивних результатів на змаганнях різного рівня [1, 2, 12]; структури та змісту діяльності суб'єктів персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів щодо реалізації тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах [3, 4, 5, 15]; чинників, які обумовлюють особливості тактики на різних рівнях її реалізації [1, 2, 11, 16, 17]; необхідності диференціації тактичної підготовки

спортсменів для участі в особистих та командних змаганнях у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах [1, 6, 7].

Окрім цього, удосконалено наукову інформацію щодо тенденцій розвитку сучасних олімпійських спортивних єдиноборств [15]; дефініцій, які покладено в основу управління змагальною діяльністю спортсменів та системи підготовки спортсменів [1, 2, 18]; зміст реалізаційних положень тактичної підготовки у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах шляхом специфікації методичних підходів, спрямованих на формування тактичної майстерності спортсменів різного віку та кваліфікації [2-4, 12, 19]; структури та змісту тактичних знань, якими повинні оволодіти спортсмени на різних етапах багаторічної підготовки у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах [2, 20].

Уперше обґрунтовано концепцію тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах, що реалізується у змагальній та позазмагальній діяльності на семи рівнях; виявлено різновиди тактики участі спортсменів у системі змагань в індивідуальному та командному заліку на рівні сезону, олімпійського циклу та їхньої сукупності у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах; науково обґрунтовано технології тактичної підготовки спортсменів на локальному, етапному та панетапному рівнях, а також методичні підходи, які застосовуються у межах тактичної підготовки суб'єктів персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах.

Висновки. Концепція тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах є системою поглядів на неї як на багаторівневе та багатови-

мірне явище, яке існує у кількох площинах – змагальної та позазмагальної діяльності. Головне призначення концепції полягає в інтеграції потужного масиву емпіричних та теоретичних знань, накопичених упродовж десятиліть у спортивній науці та практиці, поясненні феномену тактики як багаторівневого явища, пошуку принципів та закономірностей її існування, переосмислення її значущості для спортивної діяльності різних суб'єктів, не обмежуючись такими суб'єктами персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів як тренер та спортсмен. Рівнями реалізації тактики є такі: тактичної взаємодії (під час виконання технічного прийому); поєдинку; командної зустрічі; турніру та його стадій; системи змагань – упродовж сезону, олімпійського циклу та їхньої сукупності.

На кожному з семи рівнів рівні тактика реалізується за такими напрямками: сприйняття оточення та пошук інформації, необхідної для розуміння ситуації, аналіз отриманої інформації та її співставлення з попереднім досвідом та метою, вибір та прийняття рішення, втілення рішення у відповідних діях та їхня оцінка. Для реалізації тактики суб'єкти персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів можуть використовувати різноманітний інструментарій: тактичні дії, тактичні моделі, манери ведення поєдинку, індивідуальні стилі змагальної діяльності, тактичні схеми, види та форми тактики, варіанти тактики участі у системі змагань та вибору вагової категорії.

Перспективи подальших досліджень передбачають імплементування концептуальних положень тактики у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах у систему підготовки фахівців сфери фізичної культури та спорту.

References

1. Platonov VN. *Sistema podgotovki sportsmenov v olimpiyskom sporte. Obshchaya teoriya i ee prakticheskie prilozheniya* [The system of preparation of athletes in the Olympic sport. General theory and its practical applications]. Textbook for trainers. In 2 books. Kyiv: Olympus Lit; 2015. 1: 350-400. [Russian]
2. Ryzhkova LG. *Formirovaniye i razvitiye takticheskikh znaniy i umeniy v sisteme mnogoletney poggotovki sportsmenov (na primere fehtovaniya)* [Formation and development of tactical knowledge and skills in the system of long-term training of athletes (by the example of fencing)]. Abstr. Dr. Sci. (Med.). Russian State University of Physical Culture, Sports and Tourism; 2016. [Russian]
3. Calmet M, Pierantozzi E, Sterkowicz S, Takito MY, Franchini E. Judo rules: searching for a wind of changes. *Int J Performance Analysis in Sport*. 2017; 17(6). doi: 10.1080/24748668.2017.1405612
4. Prystupa Ye, Briskin Yu, Palatnyy A, Pityn M. Rozvitok ta stanovlennya sportivnikh yedinoborstv u programakh Igor Olimpiad suchasnosti [Development and formation of martial arts in the programs of the Olympics of the present]. *Physical activity, health and sports*. 2017; 1(27): 3-19. [Ukrainian]
5. Cynarski WJ, Lee-Barron J, Philosophies of martial arts and their pedagogical consequences. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*. 2014; 1: 11-19. doi: 10.14589/ido.14.1.2
6. Korobeynikov GV, Latyshev SV, Latyshev NV, Goraschenko AU, Korobeynikova LG. General laws of competition duel and universal requirements to technical-tactic fitness of elite wrestlers. *Physical Education of Students*, 2016; 1: 37-42. doi: 10.15561/20755279.2016.0105
7. Latyshev M, Latyshev S, Korobeynikov G, Kvasnytsya O, Shandrygos V, Dutchak Y. The analysis of the results of the Olympic free-style wrestling champions. *Journal of Human Sport and Exercise*, in press. 2019; 5(2): 400-410. doi: 10.14198/jhse.2020.152.14

8. Zadorozhna O, Briskin Yu, Pityn M, Perederiy A, Neroda N. Tactical training of elite athletes in Olympic combat sports: practice and experience. *Trends in Sport Sciences*. 2020; 27(2): 71-85. doi: 10.23829/TSS.2020.27.2-4
9. Zadorozhna O, Pityn M, Hlukhov I, Stepanyuk S, Kharchenko-Baranetska L, Drobot K. Indicators of athletes' effectiveness as a basis of team tactical training in women epee fencing. *Trends in Sport Sciences*. 2020; 27(4): 191-202. doi: 10.23829/TSS.2020.27.4-2
10. Zadorozhna O, Briskin Yu, Perederiy A, Pityn M, Sydorko O. Team composition in epee fencing which accounts for sportsmen's individual performance. *Journal of Physical Education and Sport*. 2018; 273: 1863–1870. doi: 10.7752/jpes.2018.s4273
11. Tumanyan GS. *Strategiya podgotovki chempionov* [Strategy of training champions]. Soviet sport; 2006. [Russian]
12. Johnson JA, Ha P. Elucidating pedagogical objectives for combat systems, martial arts, and combat sports. Ido Movement for Culture. *Journal of Martial Arts Anthropology*. 2017; 15(4): 65-74. doi: 10.14589/ido.15.4.9
13. Oh HJ. Taekwondo Instructional and Assessment Strategies in Authentic Settings. *J Physical Educ Recreat Dance*. 2014; 85(1): 36-42. doi: 10.1080/07303084.2014.857552
14. Matveev L. *Obshchaya teoriya sporta i ee prilozhwniya* [The general theory of sport and its applications]. SPb: Lan'; 2001. [Russian]
15. Biac M, Hrvoje K, Sprem D. Beginning age, wrestling experience and wrestling peak performance-trends in period 2002-2012. *Kinesiology*, 2014; 46(S-1): 94-100.
16. Simenko J, Ipavec M, Vodigar J, Rauter S, Body symmetry/asymmetry in youth judokas in the under 73 kg category. *Ido movement for culture. Journal of Martial Arts Anthropology*. 2017; 17(2): 51–55. doi: 10.14589/ido.17.2.6
17. Szajna G, Bak R, Kulasa J, Application of conflict algebra in the analysis of fencing and tactical preparation methods. *Ido movement for culture. Journal of Martial Arts Anthropology*, 2019; 19(1S): 96-101. doi: 10.14589/ido.19.1S.15
18. Tarrago R, Iglesias X, Lapresa D, Anguera MT. A complementary study of elite fencing tactics using lag sequential, polar coordinate, and t-pattern analyses. In: Ritschard G, Studer M, Eds. *Proceedings of the International Conference on Sequence Analysis and Related Methods*. Lausanne; 2016 Jun 8-10. p. 339-348.
19. Allerdissen M, Guldenpenning I, Schack T, & Blasing B. Recognizing fencing attacks from auditory and visual information: A comparison between expert fencers and novices. *Psychology of Sport and Exercise*. 2017; 31(1): 123-130.
20. Johnson J. Enhancing Taekwondo Pedagogy through Multiple Intelligence Theory. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*. 2016; 16(3): 57-64. doi: 10.14589/ido.16.3.7

УДК 796.05[796.8:796.03

КОНЦЕПЦИЯ ТАКТИКИ В СОВРЕМЕННЫХ ОЛИМПИЙСКИХ СПОРТИВНЫХ ЕДИНОБОРСТВАХ

Задорожная О. Р.

Резюме. Статья посвящена теоретико-методологическому обоснованию тактики в современных олимпийских спортивных единоборствах. Актуальность работы обусловлена потребностями системы подготовки спортсменов и обязательностью практики организации и проведения специализированной деятельности для достижения результата в конкретных конфликтных ситуациях с учетом современных тенденций развития олимпийских спортивных единоборств.

Цель исследования – теоретико-методологическое обоснование тактики в современных олимпийских спортивных единоборствах.

Методы: теоретический анализ и обобщение, изучение документальных материалов, социологические методы опроса (экспертная оценка), констатирующий педагогический эксперимент, методы математической статистики.

Результаты. Тактику в современных олимпийских спортивных единоборствах следует рассматривать как систему, которая охватывает теорию и практику организации и проведения специальной деятельности субъектов персонифицированной подсистемы системы подготовки спортсменов, главной целью которой является достижение спортивного результата путем использования различных схем и средств в соответствии с определенными правилами, присущих конкретного вида спорта, и актуальных условий внешней среды. Плацдармом, или важнейшей исходной позицией, которая диктует характер специальной деятельности (тактики) являются современные тенденции развития олимпийских спортивных единоборств.

Выводы. Концепция тактики в современных олимпийских спортивных единоборствах является системой взглядов на нее как на многоуровневое и многомерное явление, которое существует в нескольких плоскостях - соревновательной и внесоревновательной деятельности. Уровнями реализации тактики

являются: тактического взаимодействия (при выполнении технического приема) поединка; командной встречи; турнира и его стадий системы соревнований - в течение сезона, олимпийского цикла и их совокупности. На каждом из семи уровней уровне тактика реализуется по следующим направлениям: восприятие окружения и поиск информации, необходимой для понимания ситуации, анализ полученной информации и ее сопоставление с предыдущим опытом и целью, выбор и принятие решения, воплощение решения в соответствующих действиях и их оценка.

Ключевые слова: спортсмены, теория, тактическая подготовка, многолетняя подготовка.

UDC 796.05[796.8:796.03

Concept of Tactics in Modern Olympic Combat Sports

Zadorozhna O.

Abstract. The article is devoted to the theoretical and methodological substantiation of tactics in modern Olympic martial arts. The urgency of the work is due to the needs of the training system of athletes and the mandatory practice of organizing and conducting specialized activities to achieve results in specific conflict situations, taking into account current trends in Olympic martial arts.

The purpose of the research is theoretical and methodological substantiation of tactics in modern Olympic martial arts.

Methods: theoretical analysis and generalization, study of documentary materials, sociological survey methods (expert assessment), ascertaining pedagogical experiment, methods of mathematical statistics.

Results. Tactics in modern Olympic martial arts should be considered as a system that covers the theory and practice of organizing and conducting special activities of the subjects of the personalized subsystem of the training system, the main purpose of which is to achieve sports results by using various schemes and tools according to certain rules. specific sport, and current environmental conditions. The springboard, or the most important starting position, which dictates the nature of special activities (tactics) are the current trends in the development of Olympic martial arts. At each of the seven levels, tactics are implemented in the following areas: perception of the environment and search for information needed to understand the situation, analysis of information and its comparison with previous experience and purpose, selection and decision-making, implementation of decisions and evaluation.

Conclusions. The concept of tactics in modern Olympic martial arts is a system of views on it as a multilevel and multidimensional phenomenon that exists in several areas - competitive and non-competitive activities. The levels of implementation of tactics are as follows: tactical interaction (during the technical reception); duel; team meeting; tournament and its stages; competition systems - during the season, the Olympic cycle and their totality. At each of the seven levels, tactics are implemented in the following areas: perception of the environment and search for information needed to understand the situation, analysis of information and its comparison with previous experience and purpose, selection and decision-making, implementation of decisions and evaluation.

Keywords: athletes, theory, tactical training, long - term training.

The authors of this study confirm that the research and publication of the results were not associated with any conflicts regarding commercial or financial relations, relations with organizations and/or individuals who may have been related to the study, and interrelations of coauthors of the article.

Стаття надійшла 08.02.2021 р.

Рекомендована до друку на засіданні редакційної колегії після рецензування